

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

4—6

СКОПЈЕ

2022

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на
РС Македонија

Година LXIX

Со указ на Претседателот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија од декември 1978 година, Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на РС Македонија е одликуван со Орден на трудот со црвена звезда.

Со указ на Претседателот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија од ноември 1979 година, по повод дваесет и петгодишнината од излегувањето, а за особени заслуги и успеси постигнати во негувањето и развивањето на македонскиот јазик и литература, како и за значаен придонес за стручно издигнување на наставничкиот кадар, списанието „Литературен збор“, орган на Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на РС Македонија, е одликувано со Орден на трудот со златен венец.

Редакција: Гордана Алексова
(главен и одговорен уредник)
Јасна Котеска
Јасмина Мојсиева-Гушева
Лидија Тантуровска

Меѓународен редакциски совет на списанието „Литературен Збор“ (2022)

Јан Соколовски	Татјана Росиќ-Илиќ
Љупчо Коцарев	Јеспер Гарсдал
Абрахим Х. Кан	Наташа Станковиќ-Шошо
Вера Смоле	Ивица Баковиќ
Ева Д. Баховец	Станислав Станковиќ
Емине Инанир	Примож Репар
Александар Јерков	

Финансирано од Министерството за култура на
Република Северна Македонија

ISSN 0024-4791

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ГОД. LXIX СКОПЈЕ, 4-6 2022

СОДРЖИНА

ПОВОДИ

Бобан Караџејовски

ЈАЗИКОТ И СТИЛОТ НА ЈОВАН ПАВЛОВСКИ

(По повод јубилејното издание на *Сок од просјата*)..... 3

ЈАЗИК

Лилјана Макаријоска

Бисера Павлеска-Георѓиевска

ФРАЗЕОЛОГИЈАТА ПО ТВОРЕЧКИТЕ ВРВИЦИ

НА ТРАЈАН ПЕТРОВСКИ..... 17

Васил Дрвошанов

КОН СЕМАНТИКАТА НА ЛЕКСЕМАТА *БРА*

ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК..... 29

Бисера Ситанкова

ЧЕСТИТЕ ГРЕШКИ НА СТУДЕНТИТЕ НА ИСПИТОТ

ПО СОВРЕМЕН ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК 3 И 4..... 33

Бојан Пејчевски

ГЛЕДНИТЕ ТОЧКИ ВО ЕСЕИСТИКАТА НА КОНЕСКИ

..... 45

Магдалена Симионска

УЛОГАТА НА НЕКОИ ВАРИЈАБЛИ И НА СОЦИОЕКОНОМИЈАТА

ВО УСВОЈУВАЊЕТО ВТОР ЈАЗИК..... 55

Марија Анѓевска

ЕТНОНИМИТЕ ВО МАКЕДОНСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА..... 67

Марија Аџанасова

ПРЕДЛОГОТ *В(О)* ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК..... 79

Магдалена Ристиеска

ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ИЗРАЗИ ВО ПРОЗНОТО ТВОРЕШТВО

НА ПЕТРЕ М. АНДРЕЕВСКИ

(со посебен осврт кон *Тунел*,

Последните селани и *Небеска Тимјановна*)..... 93

ЛИТЕРАТУРА

Атанас Николовски

АКАДЕМИК ПРОФЕСОР ВАСИЛ ИЉОСКИ
(20.12.1902 – 2.11.1995) 120 ГОДИНИ ОД РАЃАЊЕТО 105

Несан Анџионовски

ДЕЈСТВУВАЧКАТА ЕСТЕТИКА И ОБЈЕКТИВНАТА ВИСТИНА
ВО РАЦИОНОВАТА КНИЖЕВНА КРИТИКА 115

Александар Невановски

УЛОГАТА НА ИМАГИНАЦИЈАТА ВО ТЕАТАРОТ 123

Горан Тренчовски

РОМАНОТ КАКО ОСНОВА ЗА ПРЕТСТАВА ИЛИ ФИЛМ 131

ПРИКАЗИ

Искра Пановска-Димкова

ДЕСЕТТИ НАУЧЕН СОБИР НА МЛАДИ МАКЕДОНИСТИ
КОНФЕРЕНЦИЈА ВО ЧЕСТ
НА ПРОФ. ЛИЛЈАНА МИНОВА-ГУРКОВА 145

ХРОНИКИ

Марија Пандева

ХРОНИКА ЗА ЛИНГВИСТИЧКАТА СЕКЦИЈА
НА 49. МЕЃУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА
НА МСМЛК ПРИ УКИМ 149

Љуѓка Евроска

КОНФЕРЕНЦИЈА НА КОМИСИЈАТА ЗА НАСТАВА
НА МАКЕДОНСКИОТ СЛАВИСТИЧКИ КОМИТЕТ 153

ГЛЕДНИТЕ ТОЧКИ ВО ЕСЕИСТИКАТА НА КОНЕСКИ

Воведни белешки

Во трудот се тргнува од тезата дека авторот често ја сигнализира гледна точка од која ѝ пристапува на пропозицијата, т. е. му дава експлицитни насоки на адресатот од која перспектива да ја толкува. На синтаксички план, перспективата може да се изрази со прилози (1), синтагми конституирани од различни именки (2), (3), (4) и со дел-реченици (5), (6).

- (1) *Истѳориски, шѳоа е значаен насѳтан.*
- (2) *Од истѳориски асѳектѳи, шѳоа е значаен насѳтан.*
- (3) *Тоа е значаен насѳтан во истѳорска смисла.*
- (4) *На истѳориски ѳлан, шѳоа е значаен насѳтан.*
- (5) *Ако се разгледува истѳориски, шѳоа е значаен насѳтан.*
- (6) *Тоа е значаен насѳтан кога сѳтанува збор за истѳоријата.*

Типични претставници на таа класа, кои може да послужат како модел за нејзина илустрација, се прилозите од типот на (1), за кои Гимие (Guimier 1996: 141–142) го употребува терминот *прилози за врамнување* (*adverbes de cadrage*) и ги дефинира како како такви чија цел е да ја ограничат валидноста на исказот во дадено референцијално поле. Како што посочува, тие претставуваат отворена листа од адвербијални единици, од типот на *анатѳомски, комерцијално, географски, лѳгички, морално, ѳсихолошки, синдикално* итн., како и секвенциите од типот на *на ѳолиѳички ѳлан, шѳѳо се огнесува на ѳолоѳи* итн. Притоа, го посочува примерот (7), за кој забележува дека прилогот има функција да го разграничи доменот во кој предикацијата што следува е валидна. Во таа смисла, релацијата <овој пример / е интересен> е валидна само од лингвистичка гледна точка, а парафразата ‘ако се поставам од лингвистичка гледна точка (а не од литературна, морална итн.), можам да тврдам дека овој пример е интересен’ – покажува дека прилогот ги специфицира условите што ја овозможуваат предикацијата. Во тој поглед, прилогот дава информација за перспективата на зборуваачот кон дискурсот, т. е. за условите што ја овозможуваат продукцијата на претстојниот исказ.

- (7) *Linguistiquement, cet exemple est intéressant.*

‘Лингвистички, овој пример е интересен.’

Притоа, Гимие (Guimier 1996: 142) го посочува и гледиштето на Нојгор (Nojgaard), според кого тие прилози (кои тој ги нарекува *лимитѳаѳивни*) имаат функција и за адресатот, т. е. ги карактеризираат условите под кои треба да ја прифати

пораката. Како што поентира Гимие (ibid.), независно од тоа дали се разгледува прилогот како ориентиран повеќе кон зборуваачот (во смисла на тоа дека ја условува продукцијата на исказот) или кон адресатот (во смисла на тоа дека дава насока за интерпретацијата), клучно е дека станува збор за перспектива кон дискурсот.

Слични на гледиштата на Гимие се ставовите на Менгено (Maingueneau 2014: 93–94), кој го употребува терминот *прилози на гледна точка* и ги илустрира со примерите (8) и (9), за кои забележува дека може да се парафразираат со ‘од гледна точка на’ и му овозможуваат на зборуваачот да уточни во кои рамки треба да се толкува исказот¹.

(8) *Formellement, il y a un problème.*

‘Формално, има проблем.’

(9) *Mentalement, il peut tenir le coup.*

‘Ментално, тој може да се справи.’

Ернст (Ernst 2004: 260–263) го употребува терминот *прилози за домен*, за кои забележува дека изразуваат прагматички домени или „димензии“ во однос на кои се интерпретира предикатот, при што, меѓу другите, го разгледува примерот (10). Тие прилози служат за да ја ограничат целината од настани на потцелина преку тоа што ќе ја окарактеризираат како сместена во конкретен домен. Како што посочува, целината од настани во кои скратувањата на буџетот се болни се состои од такви во кои бројките на испитувањата на јавното мислење одат надолу, изборите стануваат потешки, на говорите се појавуваат повеќе дофрлувачи. Од друга страна, во економскиот домен скратувањата на буџетот не само што не мора да бидат болни туку може да бидат и корисни. Во таа смисла, станува збор за ограничување на целина од настани на потцелина што е различна од потцелини што спаѓаат во други домени².

(10) *These budget cuts will be painful politically.*

‘Овие скратувања на буџетот ќе бидат болни економски.’

¹ Како и Гимие, Кресел (Creissels 255–256) го употребува терминот *прилози за вградување* и ги разгледува како подгрупа во групата реченични прилози, во кои влегуваат и прилозите за еноннцијација, за евалуација и за модализација. За поимот *вградување* (*cadrage*) во контекст на анализата на дискурсот в. кај Шародо и Менгено (Charaudeau et Maingueneau 2002: 87–89).

² Овие прилози, кои потекнуваат од прилозите за начин, во македонистичката литература не биле разгледувани засебно. Сепак, тие се јасно издиференцирани во контекстот и треба да се разгледуваат одделно од прилозите за начин (за прилозите и за прилошките определби во македонскиот јазик в. Конески 1999: 343–353; Минова-Гуркова 2000: 217–219).

Анализа на изразувањето на гледните точки во *Светиот на џеснаџа и леџендаџа* од Блаже Конески

Во натамошниот текст ќе биде разгледано како ја изразува Блаже Конески перспективата од која се разгледува пропозиција-та во книгата *Светиот на џеснаџа и леџендаџа*. Во таа смисла, ќе бидат земени предвид реченичните елементи што, во широка смисла, може да се парафразираат со секвенции од типот на *од џерсејекџива/џледна џочка/ асејекџ на*. Притоа, ќе бидат разгледани прашањата какви рамки поставува Конески за толкувањето на исказот од семантички аспект, со кои синтаксички средства го изведува тоа и како ги употребува од информациски аспект.

Најчести се случаите во кои, во широка смисла, станува збор за стилистичка перспектива: *џо меџафорика и меџрика, џо израз, џо експресија, на џоџесниот џлан на изразот* (11)–(14). Тие секвенции може да се толкуваат како ‘од перспектива на метафориката и метриката’/‘од перспектива на изразот/експресијата’ и да се воопштат со парафразата ‘од перспектива на формата’.

(11) *Во врска со сеџо ова, како џодаџок лично за себе, ќе кажам дека меџу моџите џексеџови има малку џакви џиџо се сврзуваџ џо меџафорика и меџрика, и вооџиџо џо изразниџе својеџива, со македонската народна џоезија, џ.е. џиџо се џиџувани, џо обичноџо велење, во духот на народнаџа џоезија.* (БК, 26)

(12) *Основнаџа идеја на џексеџот е дека најџлабока возбуда и најбоџаџо џознаџие во конџакџиот со некоја кулџтура, џалечна џо израз од наџаџа, доживуваме џодаџи коџа заџ видливџте разлики ќе сеџиме неџиџо џиџо ни е блиско и разбирливо: „Тоа е она – џиџува Андриќ – џиџо всуџиносџ го бараме на наџиџе џаџувања.* (БК, 40)

(13) *Иако имаме џука џо експресија мноџу различни сџрукџури, џиџе, врз основа на заедничкиот моџив, не водаџ до исџо умеџиџичко доживување. до исџа катџарзисна сосџоџба.* (БК, 45)

(14) *Во конкретни исџориски сџџуации може да се оценува односот сџрема џраџиџијаџа и обновувањеџо и на џоџесниот џлан на изразот.* (БК, 51)

Во таа смисла, чест контраст на гледните точки во книгата е форма – содржина. За разлика од претходните, примерот (15) ја илустрира гледната точка ‘содржина’, а во примерот (16) се поставени двете перспективи во една реченица, преку секвенцијата на *џланот на содржинаџа на содржинаџа и изразот*.

(15) *Имено: и во една џаква џросџа единица оџкриваме дводелносџ на содрџински џлан.* (БК, 73)

(16) *Во џесниџе на Милош, џиџувани во џекоџ на Вџораџа светџска војна, како да се инсџџира врз еден џорано избран модел и како да се следи неџоваџа внаџрешна логика на џланот*

на содржината и изразот подеднакво, без да се дојдува некаква ознака по која непосредно ќе се прејознае актуелниот моменти. (БК, 122)

Примерите (17)–(20) се илустрација за други гледни точки: филозофска, општествено-историска, социолошка, теориска.

(17) Меѓутоа, јас за сето време бев уверен дека по длабочината на сфаќањето на проблемите, во филозофска смисла, по нивното не ги надминувам своите претходници кои на истите тие моменти им дале израз соодветен на својата епоха. (БК, 24)

(18) Во прилог на ваквото размислување одеше неоспорниот факт дека јасни од извесни жанрови, мислиме пак – значајни јасни, не се јавуваат по желбата на постојат, ами имаат свои моменти на раѓање, што се определуваат од ред фактори во поширока општествено-историска смисла. (БК, 29)

(19) Од социолошки аспект е интересно дека понекогаш досега лежерно се отклонуват пошироките последици од еден фалсификат, пако тој навреме бил посочен како таков. (БК, 273)

(20) Теоретски можеме да тврдиме дека од тој стимул имаме само еден пат и начин да се открие пред нас јасната како единствена и неоповторлива форма. (БК, 57)

Во неколку случаи се изразува објективна или субјективна перспектива. Така, во примерите (21) и (22) е изразена објективна перспектива, а во примерот (23), преку прилогот интимно – субјективна, која може да се парафразира како: ‘на интимен план, и меѓу припадниците на патријархалната средина понекогаш се јавувала побуна кон нормите’.

(21) Кој може да тврди дека имено тој факт не претставува објективно најзначаен моменти во усвојувањето на неговото дело во творечка смисла, во одолжувањето на неговото збор. (БК, 41–42)

(22) По сето ова, во објективна перспектива излегува дека јас сум вршел само примена, врз други текстови и автори, на она што сум можел, да сум имал среќа, да го научам благовремено од Цвејаева, а можеби и од некој друг. (БК, 85)

(23) Не треба исто така да мислиме дека меѓу самите припадници на патријархалната средина не се јавувала понекогаш интимно побуна против установените норми на обнесување и против формулите што станале дел од ритуалот. (БК, 158)

Во неколку случаи гледната точка е некоја поконкретна карактеристика на референтот: по темпераменти, по своите одлики на прозаичност (24), (25). Тие секвенции може да се парафразираат како ‘од перспектива на темпераментот’ и ‘од перспектива на одликите на прозаичност’.

(24) *Искажувања досѣга блиски на приведените среќаваа кај Вишолд Гомбровиц, во „Дневникот“ и „Фердигурке“, при сè што му е што англикот на Андриќа по шемперамени и како авангардист.* (БК, 65)

(25) *Описот во овој шекспир може сосем лесно да се издвои и по своите одлики на прозаичност.* (БК, 79)

Во неколку случаи различните гледни точки произлегуваат од повекезначноста на изразите (26), (27). Во таа смисла, секвенцијата *модерност во буквална смисла* може да се толкува чисто метајазично, како ‘модерност во буквалното значење на тој збор’, а секвенцијата *влијание во популарна смисла* – како ‘влијание во популарното значење на тој збор’. Сепак, земањето предвид само едно од повеќе значења на зборот го имплицира и значењето ‘гледна точка’: ‘од буквален аспект (од гледна точка на буквалното значење на тој збор), може да претендира на модерност’/‘од популарен аспект (од гледна точка на популарното значење на тој збор), не може да има ни збор за некакво влијание’.

(26) *Еден шекспир што не ја одразува оваа закономерност, односно во кој не нашле извесна рамношежа споменатиите фактори, може да претставува интересен експеримент, може да претендира на модерност во буквалната смисла на она што се вика мода, но тој шекспир нема да биде уметничка реализација.* (БК, 26)

(27) *Се разбира, сосема различни пораки носат двајта шекспира, различно и звучат, не може да има ни збор за некакво влијание во популарна смисла, а сепак ме потчинува интуицијата, дека невиното ташен ташорален пој на македонскиот поет се одликува во силното знаменит исказ на српскиот поет.* (БК, 42)

Одделна група се и случаите во кои се јавува перспектива на споредба (28), (29): ‘од перспектива на споредба со тоа до каде допреле центрите на пренесување’, ‘од перспектива на споредба со учењето’.

(28) *Па сепак не можеме да не забележаме, и што во различни домени од материјалната и духовната култура, дека се јавуваат случаи кога, поради присусството на извесни комуникациони предности, средината што усвојува може да постигне изненадувачки големи резултати и во споредба со штоа до каде во дадена област допреле центрите на пренесување.* (БК, 147)

(29) *Независно од неговото ограничено поле во споредба со учењето, кое може да биде многу широко, штоа имено, вклучено во содржината на личното дело, го сочинува огниот на имажинацијата.* (БК, 92)

Во повеќето од претходните примери гледната точка е изразена со синтагми. Освен нив, се издвојуваат случаите со следниве прилози на гледна точка: *теоретски, интимно, психички,*

морално, историски (30)–(34), од кои првите два беа посочени претходно. Другите може да се парафразираат како: ‘од психичка перспектива, индивидот расте’, ‘личности што се супериорни од морална перспектива’, ‘момент што е изразито маркиран од историска перспектива’.

(30) *Теоретиски можеме да тврдиме дека од тој стимул имаме само еден пат и начин да се открие пред нас истата како единствена и неопортлива форма.* (БК, 57)

(31) *Не треба истото така да мислиме дека меѓу самите припадници на патријархалната средина не се јавувала некогаш инстинктивно побуната против установените норми на обнесување и против формулите што сèанале дел до ригорозитет.* (БК, 158)

(32) *Тоа се корените од кои расте психички индивидот, свикнувајќи уште од најраното дејство да го смета како посебно значајно и значимо тоа што по токов начин му се предава суштествено во наследство.* (БК, 91)

(33) *Силните ја креаат идејата и ја оживотворуваат, со што и самите се потврдуваат како морално супериорни личности.* (БК, 123)

(34) *Но токму сонишаноста на неговите исказувања, и тоа во еден историски изразито маркиран момент, може да ни биде од голема полза при разгледувањето на прашањето за автоматизацијата на говорот.* (БК, 153)

Во неколку случаи перспективата се изразува во сложена реченица, т. е. со формално временската дел-реченица *кога се работи за* (35), (36) и со формално релативната дел-реченица *што се однесува до* (37), (38).

(35) *Тој момент не треба да се губи од предвид кога се работи за созгледување на целокупната историска слика (...)* (БК, 282)

(36) *Кога се работи за поезискиот превод, основниот и најопшти еквивалент е самата поезија.* (БК, 44)

(37) *Што се однесува до кружните форми, убаво можност за споредување ни дава поема на Чеслав Милош „Кај изгрева сонцето и кај заоѓа“.* (БК, 98)

(37) *Текстот е извонредно илустративен што се однесува до откривачките можности на композицијата.* (БК, 71)

Најретки се случаите со модификатори што може да се интерпретираат со такво значење. Во таа смисла, примерот (38) може да се толкува како ‘од етички аспект, другите треба да го носат белегот на неполноценост’, а примерот (39) – како ‘од суштински аспект, тоа не можеше да претставува пречка за негово разбирање’.

(38) *Другите треба да го носат белегот на етичка неполноценост.* (БК, 123)

(39) Тоа што се работеше за различни оргџани не можеше да претставува суштествена пречка за моето разбирање. (БК, 137)

И едно значење на гледна точка може да се изрази на различни начини: со прилог, со синтагма и со дел-реченица. На пример, значењето во (40) може да се варира со синтагми (41) и со дел-реченици (42). Кај синтагмите има најмногу можности за варијации, па освен со именки што експлицитно го изразуваат тоа значење (*персејективна, асејект*), доаѓаат предвид и други, од типот на *план* и *смисла*, како што покажуваат и некои од претходните примери од книгата (14, 15, 16, 17, 18). Освен тоа, такво значење имаат и синтагми воведени со *во однос на*, од типот на (43).

(40) Силниот ја креира идејата и ја оживува, со што и самиот се потврдува како морално супериорни личности. (БК, 123)

(41) Силниот ја креира идејата и ја оживува, со што и самиот се потврдува како личности супериорни од морална персејективна/од морален асејект/во морален поглед/на морален план/во морална смисла.

(42) Силниот ја креира идејата и ја оживува, со што и самиот се потврдува како супериорни личности кога се работи за моралот/кога станува збор за моралот/што се однесува на моралот.

(43) Силниот ја креира идејата и ја оживува, со што и самиот се потврдува како супериорни личности во однос на моралот.

Како прашања во врска со секвенциите што изразуваат гледна точка се поставуваат нивниот информациски статус и позиција во изказот. Во таа смисла, позициската флексибилност може да се илустрира со синтагмата *во живојниот стил* во примерот (44), која може да се постави и во иницијална позиција (45). Во тој поглед, кога се во финална позиција, секвенците што изразуваат гледна точка, во принцип, функционираат како рема. Така, во примерот (44), каде што како рема функционира *во живојниот стил*, една од можните импликации е, на пример, *а не во историјата*, па реченицата може да се развие на тој начин, со контрастирање со негираната секвенција: *Тие ни се многу слични во живојниот стил, а не во историјата*. Ако се постави во иницијална позиција, а особено и ако се издвои со пауза, синтагмата *во живојниот стил* би се тематизирала и варијантата со контрастирање би била исклучена. Во таа смисла, не е можна конструкција од типот на: *Во живојниот стил, тие ни се многу слични, а не во историјата*³.

³ Од друга страна, секвенците во иницијална позиција без прозо-диска издвоеност може да бидат и фокусирани, во случаи од типот

(44) „Тие ни се многу слични по живојниот стил“, – одговори госпоѓината Лејн. (БК, 152)

(45) По живојниот стил, тие ни се многу слични.

Во книгата се јавуваат и иницијални синтагми со такво значење, од типот на (46), и финални, од типот на (47). Сепак, во некои случаи изразувањето на гледната точка е неопходно во информациската структура на изказот, па тематизацијата е исклучена. Така, во примерот (48), преку реченицата *штоа не е единствена одлика на поезијата*, во претходниот контекст, имплицитно, е контрастирана друга перспектива, па секвенцијата *од историска, социолошка, познавателна и други гледни точки* е централна информација. Поради тоа, таа не може да се постави во иницијална позиција и да се издвои со пауза, т. е. да се тематизира (49)⁴.

(46) *Од социолошки аспект е интересно дека понекогаш госпоа лежерно се отклонуваше пошироките последици од еден фалсификат, како што навреме бил посочен како такав.* (БК, 273)

(47) *Така доаѓаме до двојност или „двојност“ на содржинскиот план на зборот.* (БК, 74)

(48) *Се разбира, штоа не е единствена одлика на поезијата. За неа може да се зборува од историска, социолошка, познавателна и други гледни точки.* (БК, 49)

(49) *Се разбира, штоа не е единствена одлика на поезијата. *Од историска, социолошка, познавателна и други гледни точки, за неа може да се зборува.*

Заклучни белешки

Во значителен дел од случаите во кои е изразена гледна точка во *Светот на ѝесната и легендата* од Блаже Конески, станува збор за рамката *форма* (наспрема *содржина*), при што пропозицијата се разгледува од стилистичка перспектива, конкретизирана во секвенции од типот на *по метафора и метрика, по израз, по експресија, на ѝошесниот план на изразот*. Се издвојуваат голем број случаи и со други гледни точки – филозофска, општествено-историска, социолошка, теориска, споредбена. Одделна група се и случаите во кои перспективата

на *По живојниот стил* тие ни се многу слични, а не по историјата (сп. Hermoso Mellado-Damas 2016).

⁴ Како што посочува Неве (Neveu 2004: 290), синоним на терминот тематизација е топиализација, под кој се подразбира дискурсна операција на истакнување на статусот на топик (тема) на односниот елемент, при што еден од механизмите е прозодиското издвојување во иницијална позиција, особено дислокацијата или т.н. *nominativus pendens* (од типот на *Топката, штоа ја изведе вчера*).

е едно од повеќето значења на зборот (на пример, буквалното), како и случаите во кои перспективата произлегува од некоја по-конкретна карактеристика на референтот и е изразена со синтагми од типот на *по ситије негови димензии, по шемперамент, по своите одлики на прозаичност*.

Структурно, во книгата гледната точка најчесто е изразена со именски синтагми, поретко – со прилози, а најретко – со дел-реченици. Како центри на синтагмите функционираат именки од типот на *план, смисла, аспект*, меѓу прилозите се јавуваат *теоретски, исхички, морално, историски, интимно*, а како дел-реченици во таа функција се издвојуваат формално временското *кога се работи за* и формално релативното *што се однесува до*. Како маргинална група треба да се одбележат случаите во кои и некои модификатори може да се толкуваат со такво значење.

Во поглед на информациската структура и на позицијата, кога функционираат како рема, секвенциите што изразуваат гледна точка, во принцип, се јавуваат во финална позиција и може да се контрастираат со друга, негирана секвенција, која изразува различна перспектива. Од друга страна, во иницијална позиција, особено кога се издвоени со пауза, секвенциите што изразуваат перспектива се тематизирани и варијантите со контрастирање се исклучени. Што се однесува на можноста за тематизација, таа е исклучена кога изразувањето на гледната точка е неопходно во информациската структура на исказот, какви што се случаите во кои на односната перспектива ѝ е сопоставена друга во претходниот контекст.

Користена литература

- Конески, Блаже. 1999. *Грамматика на македонскиот јазик*. Скопје: Детска радост.
- Минова-Гуркова, Лилјана. 2000. *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Второ издание. Скопје: Маро.
- Charaudeau, Patrick, Dominique Maingueneau (ed.). 2002. *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris: Seuil.
- Creissels, Denis. 2006. *Syntaxe générale, une introduction typologique 1: catégories et constructions*. Paris: Hermes Science Publications.
- Ernst, Thomas. 2004. *The Syntax of Adjuncts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Guimier, Claude. 1996. *Les adverbes du français*. Paris: Éditions Ophrys.
- Hermoso Mellado-Damas, Adelaida. 2015. „Les adverbes de domaine et l'expression de la modalité assertive“. *Anales de Filologia Francesa*, 23, 109–123.

- Maingueneau, Dominique. 2014. *La syntaxe du français*. 2e éd. Paris: Hachette Supérieur.
- Neveu, Franck. 2004. *Dictionnaire des sciences du langage*. Paris: Armand Colin.

Извори

- БК – Конески, Блаже. 1993. *Светиот на ѝеснаѝа и леѝендаѝа: есеи и ѝрилози*. Скопје: Гоце Делчев.